

Slimme zorg

Rondom
de mens

Gezondheid
voorop

De Juiste
Zorg op de
Juiste Plek

Toekomst
bestendig

Kennis
uitwisselen

Samenwerken

Media Analyse **JZOJP & COVID-19** Augustus 2020

De Juiste Zorg op de Juiste Plek doen we samen

Deze media analyse is uitgevoerd door:

5.1.2e

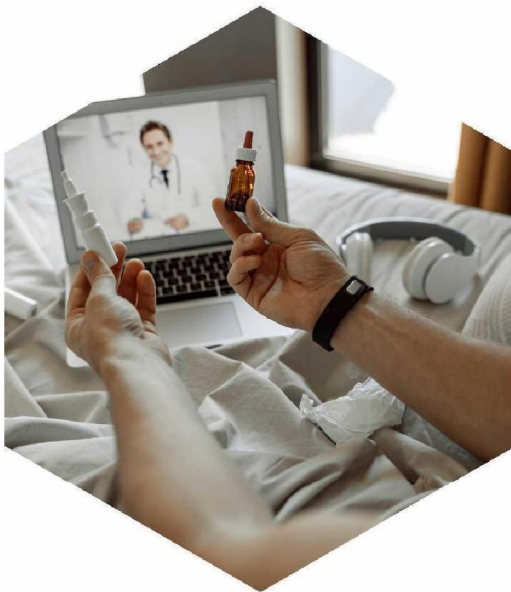
Aanleiding voor deze analyse

Eind 2019 breekt het Corona-virus (COVID-19) uit in China en verplaatst zich razendsnel over de wereld, waarbij in Nederland de eerste patiënt eind februari 2020 positief werd getest. Aangezien het virus zelf en het verloop ervan onbekend is, wordt gevraagd aan VWS om de ontwikkeling van het virus, bijkomende consequenties, oplossingen en resultaten te monitoren, te documenteren en te analyseren. Bij het programma de Juiste Zorg op de Juiste Plek (JZOJP) wordt onderzocht wat de ontwikkelingen en oplossingsrichtingen zijn die n.a.v. COVID-19 vanuit de overheid, het veld maar ook vanuit burgerinitiatieven ontstaan. Met de pijlers van JZOJP als leidraad heeft dit geresulteerd in een media analyse COVID-19 & JZOJP. De media analyse richt zich op de periode van 12 maart 2020 tot 1 mei 2020 waarbij nieuwsartikelen en social media berichten zijn gebundeld. Verder zijn een aantal bevindingen intern afgestemd alsmede met het programma Juiste Zorg Op de Juiste Plek van ZonMw & de Nederlandse Zorgautoriteit (NZA).

Deze nota beschrijft in het kort welke JZOJP-gerelateerde ontwikkelingen en samenwerkingen succesvol & structureel kunnen zijn (ook na COVID-19) om zo bij te dragen aan de vormgeving van het beleid JZOJP 2.0. Tevens zijn er enkele aandachtspunten toegevoegd op basis van de bovengenoemde categorieën.

Samenvatting en conclusies

Deze media analyse is uitgevoerd met als doel inzichtelijk te krijgen welke succesvolle en minder succesvolle ontwikkelingen zich voordeden. Gedurende de opkomst van het virus is er gekeken naar de media berichten, de tendens die zich tijdens deze periode ontwikkelde en vervolgcaties die hier uit voortkwamen. Daarbij is altijd rekening gehouden met JZOJP-raakvlakken en is er gezocht naar concrete praktijkvoorbeelden die bruikbaar zijn voor het verdere beleid van JZOJP z.o. Lokale, regionale of landelijke initiatieven die succesvol zijn gebleken tijdens de COVID-19 uitbraak, willen wij blijvend stimuleren en ondersteunen om de beweging verder te brengen. Daarbij ligt de focus expliciet op **voorkomen, verplaatsen en vervangen van zorg**, waarbij het functioneren van mensen centraal staat.

De media analyse beslaat de periode van 12 maart 2020 tot 1 mei 2020, dat zijn de kalenderweken 11 tot en met 18. Per week zijn de onderwerpen van verschillende aard. In veel gevallen zie je een reactie op de onderwerpen uit de week ervoor. Hierbij een uiteenzetting van de waargenomen trends.

De media analyse start in de week (11) waarin de overheid strenge maatregelen aankondigt. De aanleiding is de alarmerende stijging van het aantal besmettingen en de tekorten aan persoonlijke beschermingsmaterialen (PBM) in de zorg. In deze week worden alle bijeenkomsten geannuleerd en wordt iedereen geacht zoveel mogelijk thuis te blijven. De NZa anticipeert hier direct op met aanpassingen in de regelgeving¹.

In de daaropvolgende week (12) wordt de zorg sterk geconcentreerd; er openen speciale Corona units en HAP's stellen een centraal Coronapunt in. In deze week worden de eerste zorgen geuit over de positie van kwetsbare personen, zowel qua vatbaarheid² als dreigend isolement³. ICT-applicaties komen in opmars⁴.

In week 13 is er een grote trend in samenwerkingen te zien. Zo ondersteunt Defensie met de coördinatie van patiëntenzorg⁵ en stellen verschillende hotelketens hun locaties beschikbaar voor de opvang van COVID-19-patiënten⁶ of juist voor andere zorg, zoals verloskunde⁷.

- 1 <https://www.nza.nl/actueel/nieuws/2020/03/13/nza-past-regelgeving-aan-vanwege-coronavirus>
- 2 <https://www.skipr.nl/nieuws/rutte-risicos-coronavirus-beperken-voor-kwetsbare-groepen-nu-absolute-prioriteit/>
- 3 <https://www.skipr.nl/nieuws/steeds-meer-verpleeghuizen-weren-bezoekers/>
- 4 <https://www.icthealth.nl/nieuws/overzicht-digitale-toepassingen-in-zorg-live/>
- 5 <https://www.skipr.nl/nieuws/militaire-planners-helpen-met-verplaatsen-coronapatienten/>
- 6 <https://www.skipr.nl/nieuws/hotelketens-richten-kamers-in-voor-coronapatienten/>
- 7 <https://www.skipr.nl/nieuws/bevallen-in-hotel-vanwege-overbelaste-ziekenhuizen-in-brabant/>

In deze week lanceert de website ZorgCompetentieBank.nl⁸, waar (aanstaande/ex-) zorgverleners zich kunnen aanmelden om mee te helpen in de zorg. Ook wordt er een gezamenlijke inkoop PBM gestart⁹. Daarnaast worden e-health applicaties meer en meer ingezet.

In week 14 ligt de focus vooral op het stijgend aantal COVID-19-patiënten die op de Intensive Care (IC) liggen. Verschillende partijen (VWS, NVIC, NICE) werken aan het opschalen van de IC-bedden capaciteit¹⁰. Deze week komt een beddencheckapp¹¹ beschikbaar waardoor verdeling van patiënten wordt vergemakkelijkt. Ook komt het Covid-dashboard¹² online die het aantal besmettingen inzichtelijk maakt. Door de stijgende trend in e-health toepassingen worden er initiatieven opgezet om mensen te helpen bij het gebruik hiervan¹³.

In week 15 wordt via verschillende kanalen opgeroepen om geen zorg te mijden¹⁴. De online ontwikkelingen blijven doorgaan; zo kan via een videoverbinding getriageerd worden¹⁵ en krijgen verpleegkundigen Covid-training via Virtual Reality¹⁶. Er wordt slachtofferhulp geboden aan familie van IC-patiënten en langzamerhand worden er bezoekerregelingen getroffen voor verpleeghuizen. Vanaf week 16 lijkt er een omslag plaats te vinden.

De NZa gaat de reguliere zorg weer opschalen¹⁷ en er is een verdeelmodel voor PBM¹⁸. De verschillende samenwerkingen worden verankerd en doorstroom van zorg wordt gefaciliteerd door instrumenten als de Stoplichtapp¹⁹ en Corona-triage²⁰. Ook blijkt dat online therapie net zo effectief is als therapie op locatie²¹. Er volgt een moment van reflectie waarbij wordt opgeroepen dat het tijd is voor hervorming²².

Gedurende de analyse is gebleken dat er een shift in focus is ontstaan waarbij er 4 aandachtspunten naar voren komen. Deze onderwerpen, vanuit noodzaak gedreven, laten een efficiëntie, coördinatie en samenwerking zien met een preventieve vooruitblik. Deze vier pijlers zijn: **E-health, Preventie, Domein overstijgende samenwerking, Regie zorgprofessional**. Dit inzicht heeft gezorgd voor een tussentijdse aanpassing van de koers voor JZOJP, met name vanwege de snelle vooruitgang in slimme zorg en de roep om (centrale) coördinatie vanuit het veld.

8 <https://www.medicalfacts.nl/2020/03/26/zorgcompetentiebank-nl-koppelt-zorgverleners-aan-zorgorganisaties/>

9 <https://www.venvn.nl/nieuws/gezamenlijke-inkoop-beschermende-hulpmiddelen-van-start/>

10 <https://www.skivr.nl/nieuws/nice-aantal-coronapatienten-op-ic-nadert-duizend/>

11 https://www.linkedin.com/posts/mariesschijven_covidehi19-verpleegkundige-arts-activity-6649368544100384768-KIMw/

12 <https://www.gruux.com/realtime-covid-dashboard-helpt-mee-crisis-te-beheersen/>

13 <https://www.healthvalley.nl/actueel/uitgelicht/blog-dorine-pluimers>

14 <https://www.duic.nl/algemeen/gezamenlijke-oproep-huisartsen-en-ziekenhuizen-utrechtblijf-niet-weg/>

15 <https://www.icthealth.nl/nieuws/videotriage-op-hap-bewijst-meerwaarde/>

16 <https://www.skivr.nl/nieuws/verpleegkundigen-krijgen-covid-training-via-virtual-reality/>

17 <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/04/14/uitstellen-niet-coronazorg-is-niet-meer-verantwoord-a3996768>

18 <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/04/11/zorgpartijen-akkoord-met-nieuw-verdeelmodel-beschermingsmiddelen>

19 <https://www.emerce.nl/nieuws/stoplichtapp-versnelt-doorstroom-ziekenhuis-thuiszorg>

20 <https://www.skivr.nl/nieuws/corona-triage-moet-ontslagen-ic-patient-juiste-herstelzorg-bieden/>

21 <https://www.nationalezorggids.nl/ggz/nieuws/53774-online-therapie-even-effectief-als-traditionele-therapie.html>

22 <https://www.trouw.nl/opinie/dit-is-de-tijd-om-de-zorg-grondig-te-hervormen-bd502fb4/>

Aandachtspunten en adviezen

Hieronder wordt per pijl uitgelegd wat er heeft plaatsgevonden en worden concrete voorbeelden en adviezen benoemd:

E-health

Slimme zorg heeft de boventoon gevoerd tijdens de eerste COVID-19 golf. Huisartsen, ziekenhuizen en verpleeghuizen bleken snel en doelmatig in staat slimme zorg te implementeren. Dit varieerde van het gebruik van het Covid-dashboard in ziekenhuizen (landelijk gecoördineerd) tot aan de inzet van vrijwilligers die gingen wandelen met een Ipad om kwetsbare ouderen te helpen tegen vereenzaming in verpleeghuizen. Vanuit de overheid kwamen er meerdere hulpmiddelen rondom e-health beschikbaar, denk aan de implementatiemogelijkheden van de SET-regeling (RVO, in samenwerking met ZonMw)²³, de eerste digitale consult-regeling van de NZa en de toekomstige invoer van de COVID-19-app vanuit VWS. Ook werden de declaratiemaatregelen versoepeld, waardoor telefonische consulten en consulten via beeldbellen zonder eerst fysiek contact mogelijk zijn²⁴.

“Als 5.1.2e bij digitaal ziekenhuis Ksyos zag ik hoe waardevol digitale consulten zijn. Artsen kunnen het niet-complexe deel van de zorg snel beoordelen, een huisarts kan makkelijk met een specialist overleggen en een patiënt heeft geen lange wachttijden. Zo blijft er meer tijd over voor de patiënten die meer tijd nodig hebben. Dat maakt maatwerk mogelijk en doorbreekt de ‘tien-minuten-per-patiënt-routine’. Winst voor de arts en winst voor de patiënt”
- 5.1.2e in Trouw

²³ <https://www.icthealth.nl/nieuws/noodregeling-set-maakt-geld-vrij-voor-digitale-toepassingen/>

²⁴ <https://www.nza.nl/actueel/nieuws/2020/03/13/nza-past-regelgeving-aan-vanwege-coronavirus>

Aandachtspunt: Niet alle digitale ontwikkelingen kregen een positieve reactie: de COVID-19 app van VWS stuit op veel weerstand, waarbij de gegevensuitwisseling en kwetsbaarheid in privacy de boventoon voert. Grootschalig gebruik van online zorg gaat zowel om bewustwording en kennisuitwisseling als om leren, ervaren en toepassen. Een online toolbox, handreikingen, inhuur van digi-coaches, cursussen en hulp met digivaardigheden kunnen een brug slaan voor mensen die het gebruik van online zorg spannend vinden. De meeste mensen in de zorg (en boven een bepaalde leeftijd) hebben nul tot geen ervaring met slimme zorg en ervaren de overstap als ‘lastig, onbetrouwbaar en of niet structureel toepasbaar’. Hierdoor worden kansen gemist.

Advies: Praktische toepasbare hulpmiddelen aanbieden (inclusief begeleiding/opleiden van personeel) en het moderniseren van standaard documenten die worden gebruikt in de zorg en waarbij online zorg nog niet in is verwerkt, zoals bijvoorbeeld triageformulieren.

Preventie

Breed gedragen signalen in de media zijn gedurende de crisis duidelijke indicatoren gebleken in een daaropvolgende aanpak vanuit de overheid. Als voorbeeld kan hierbij genoemd worden de herhaalde hulpvraag van huisartsen²⁵ en zorgverleners in de thuis- en verpleegzorg²⁶ die duidelijkheid en toegankelijkheid eisen tot het gebruik van Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) en tests. Deze groep heeft uiteindelijk de grootste hoeveelheid COVID-19 slachtoffers. Ook bleek er bij de gemeenten en ziekenhuizen een grote behoefte aan snelle opschaling en landelijke coördinatie. Deze hulpvraag werd meestal een week, tot anderhalve

²⁵ <https://www.skivr.nl/nieuws/nijpend-tekort-aan-beschermingsmateriaal-bij-huisartsen/>

²⁶ <https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/20207673/>

week na vermelding ook daadwerkelijk beantwoord door VWS en werd het coördinerend opgepakt. Signalen vanuit de media zo proactief mogelijk oppakken lijkt gedurende een crisissituatie zeker van meerwaarde. De media berichten over een link tussen COVID-19 en leefstijl. Er zijn duidelijke signalen dat zwaartlijvige mannen²⁷ (obesitas) boven de 40 een verhoogde kans hebben op een opname op de IC. Deze bevinding brengt veel te weeg in Nederland, mensen gaan hierdoor bewuster kijken naar hun eigen eet- en sportgedrag. Helaas was deze kentering van korte duur. Er gingen berichten rond dat deze gezondere leefstijl weinig nut zou hebben, met als boodschap: het heeft toch geen zin, gewicht verliezen duurt te lang. Zo werd deze gezonde leefstijl aanpak en bewustwording bij de mensen snel de kop in gedrukt.

“Leefkracht staat prominent in onze visie en we hadden al veel aandacht voor preventie, leefstijl en innovatie. Maar je ziet nu dat leefstijl, overgewicht, bij een infectieziekte als COVID-19 een extra risico betekent. Aandacht die wij hebben voor bijvoorbeeld diabetes type II en initiatieven om dit te keren neemt nu alleen maar toe.”

5.1.2e

landelijke inkoop 1e lijn Menzis

GGD-en zijn actief begonnen met testen, traceren en in kaart brengen van nieuwe besmettingen, clusters en eventuele nieuwe brandhaarden. Deze aanpak kan een volgende COVID-19-golf voorkomen als er genoeg mankracht is om op deze wijze te functioneren.

Aandachtspunt: Alhoewel gedurende de crisis helder naar voren komt dat mensen met overgewicht en een ongezonde leefstijl vaker op de IC belanden, is er verder weinig aandacht geweest vanuit VWS voor

²⁷ <https://www.rtlnieuws.nl/editienl/artikel/5173719/afvalten-om-corona-te-voorkomen-gezond-leven-een-must>

de leefstijl. Er hebben in de media zelfs berichten gecirculeerd die de bewustwording tegenspreken. De kans om een gezonde leefstijl onder Nederlanders op grote schaal onder de aandacht te brengen lijkt hierdoor gemist. Hoewel er tijdens een crisis weinig ruimte is voor het vooruitdenken, is dit wel een aandachtspunt voor de overheid om in te spelen op gedragsverandering en gebruik te maken van het moment.

Advies: Focus op de leefstijl van de bevolking en een gezonde leefstijl op grotere schaal stimuleren vanuit de overheid. Juist nu gezondheid een duidelijk verschil maakt in het verloop van de ziekte en mensen bereid zijn om (in eigenbelang) te investeren in een gezonder levenspatroon is het van belang grootschalig in te spelen op deze trend. Denk daarbij wel aan hulpmiddelen, coaches en toolkits om mensen hierin te begeleiden.

Signalen vanuit de media blijken vaak voorlopers op acties die circa een week later door organisaties worden opgepakt en kunnen als bruikbare indicatoren benut worden tijdens spoedeisende omstandigheden.

Domein overstijgende samenwerking/Regie zorgprofessional

De vraag om hulp (en voornamelijk coördinatie vanuit de overheid) is een 'hot item' in de media. Ziekenhuizen, huisartsen en andere zorgorganisaties trekken vroeg aan de bel en signaleren duidelijke 'loss of control' in de beheersing van het virus. Ziekenhuizen melden een tekort aan personeel²⁸, IC bedden en testen²⁹.

²⁸ <https://www.skopr.nl/nieuws/verpleegkundigen-zorgen-over-personeelstekort-door-coronavirus/>

²⁹ <https://www.skopr.nl/nieuws/161016/>

De Geneesmiddelenbranche meldt een dreigend tekort aan geneesmiddelen i.v.m. WGP³⁰. Code rood heerst in meerdere delen van het land, met name Noord-Brabant³¹. Ondanks het aanbod van vrijwillige zorgverleners, regionale samenwerking van huisartsen en zelfstandige klinieken om de golf op te vangen, blijkt evident dat sturing vanuit VWS noodzakelijk is en er besturend en coördinerend moet worden opgetreden.

Gedurende de crisis overlapt de domein-overstijgende samenwerking en de regie van de zorgprofessional. Afhankelijkheid en acute noodzaak verwijderd schotten die veelal ontstaan vanuit regelgeving en (on)bekendheid over e-health en rolverdeling bij zorgprofessionals. Tijdens de crisis is samenwerking sneller realiseerbaar en de bereidwilligheid van de zorgprofessional vanuit een praktisch oogpunt groot.

De mogelijkheid om domein overstijgend samen te werken is ook vanuit de overheidsinstanties eenvoudiger gemaakt door tijdelijke versoepelingen in de regelgeving. Speciale Corona units krijgen een eigen bekostiging (i.s.m. NZa, ZN en ActiZ)³² en huisartsen werken samen en vangen elkaar op door poli's te centraliseren en digitaal te werken (artsonline).

³⁰ <https://www.skipr.nl/nieuws/geneesmiddelenbranche-vraagt-bruins-uitstel-van-wgp-besparingen/>

³¹ <https://www.skipr.nl/nieuws/code-rood-in-breda-rotterdam-bereidt-zich-voor/>

³² <https://www.nza.nl/actueel/nieuws/2020/04/21/nza-werkt-mee-aan-bekostiging-tijdelijke-corona-units>

*Welke lessen heeft u zelf geleerd? "Dat we een polderland zijn. We houden niet van centrale aansturing, willen geen directieve leiding. Ik zei een keer: we hebben een militaristische coördinatie nodig. In het begin zijn wij als ic-vereniging gewoon de patiënten gaan vervoeren. Ik was op bezoek geweest in het Bernhoven-ziekenhuis in Uden. Daar werden ze compleet overlopen. Dat greep me erg aan. We hebben als ic-club een telefoonnummer ingesteld en zijn toen het vervoer gaan starten voor overplaatsingen vanuit Brabant. Later kwam het landelijke coördinatiepunt patiëntenspreiding, toevallig ook hier vanuit het Erasmus. Maar onze bestuursvoorzitter doet dat nu bijvoorbeeld voor het hele land, terwijl hij ook de regionale acute zorg leidt. We zijn er gewoon niet aan gewend."*³³

5.1.2e

bij het Erasmus Rotterdam en

5.1.2e van de landelijke vereniging van ic-artsen.

Circa 20.000 ex-zorgmedewerkers melden zich vrijwillig aan om te ondersteunen in de strijd tegen het virus³⁴. Defensie springt bij in de coördinatie van het verplaatsen van COVID-19-patiënten³⁵ en er ontstaan COVID-19-centra in hotelketens³⁶, waarbij ziekenhuizen, huisartsen en de private sector samen werken aan de oplossing van het capaciteitsprobleem.

³³ <https://www.ad.nl/binnenland/ic-chef-gommers-mensen-kunnen-heel-goed-tegen-slecht-nieuws-br-acdc9929/>

³⁴ <https://www.dvhn.nl/binnenland/20.000-ex-zorgmedewerkers-springen-bij-in-coronacrisis-25501824.html>

³⁵ <https://www.skipr.nl/nieuws/militaire-planners-helpen-met-verplaatsen-coronapatiënten/>

³⁶ <https://www.skipr.nl/nieuws/hotelketens-richten-kamers-in-voor-coronapatiënten/>

Samenwerking komt bijna als vanzelf van de grond en men is vooral zeer bereid om elkaar te ondersteunen. De overheid en concerninstellingen (ZN) geven financiële steun aan zorgverzekeraars om zorg blijvend te garanderen (maandelijke continuïteitsbijdrage)³⁷. Door versoepelingen en/of uitstel van regelgeving via de NZa en het ACM (o.a. WGP, PGB en MSZ declaratie) en subsidies voor creatieve COVID-19 oplossingen via ZonMw³⁸ wordt snel en creatief, domein overstijgend samengewerkt. Hierdoor ontstaan er kansen voor organisaties om op korte termijn bij te springen. Daarbij moet de algehele bereidwilligheid van zorgprofessionals en vrijwilligers om hulp aan te bieden tijdens de piek van de crisis niet worden vergeten. De media ontgaat deze samenwerkende trend niet en in een later (rustiger) stadium van de crisis komt er veel berichtgeving over nieuwe inzichten door de Covid-19 crisis en vragen over de hervorming van het huidige stelsel³⁹.

Ondanks deze goede en snelle samenwerking blijkt een nationale aansturing en de invoer van maatregelen toch noodzaak en vraagt het merendeel van de zorgorganisaties om een landelijke aansturing vanuit de overheid voor o.a. een evenredige verdeling van IC bedden, spreiding van patiënten (incl. revalidatie) en voor de gezamenlijke inkoop van hulpmiddelen. Wanneer vele spelers de koppen bij elkaar brengen, zoals bij de GGD/GHOR, ROAZ en V&VN is er een duidelijke behoefte aan een landelijke coördinator en kijkt men vooral naar VWS. Iets later in de maand mei, nadat de golf ietwat onder controle is, verandert de focus van crisisbeheersing naar het geleidelijk hervatten van reguliere zorg. De NZa stimuleert en coördineert deze opstart binnen en buiten het ziekenhuis. Ook bij zelfstandige klinieken en zorginstellingen verschuift de aandacht langzaam naar COVID-19-revalidatie.

37 <https://www.detoren.net/detoren/nieuws/twenterand/twente-maakt-zich-gezamenlijk-hard-voor-zorgcontinuïteit-en-financiering>

38 <https://www.zonmw.nl/nl/actueel/nieuws/detail/item/eerste-resultaten-van-creatieve-ideeen-aanpak-coronavirus/>

39 <https://www.trouw.nl/opinie/dit-is-de-tijd-om-de-zorg-grondig-te-hervormen-bd5ozfb4/>

Een mooi voorbeeld daarvan zijn zorginstellingen in regio Rijnmond, die met elkaar een gezamenlijk gestroomlijnd triageprotocol opstellen.

Aandachtspunt: Ondanks dat bij VWS al bekend is dat regelgeving soms belemmerend werkt, zoals bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van de Juiste Zorg op de Juiste Plek (zoals bij programma Ontregel de Zorg), heeft de crisis deze pijnprikkel nog duidelijker aan het licht gebracht.

Advies: Het vasthouden en stimuleren van de belangeloze samenwerking en uitwisseling van zorgprofessionals. Niet alleen gedurende een crisispiek kan dit een kans bieden om de zorgvraag op te vangen in de toekomst. Met het oprichten van een regionaal platform dat samenwerking stimuleert en het uitwisselingen van zorgverleners op landelijk of regionaal mogelijk maakt, zou de werkdruk binnen het zorgveld verlicht kunnen worden (voorbeeld: RegioPlus/NL Werkt). VWS kan daar coördinerend en toezichhoudend bij optreden en toch de regie bij de zorgprofessional zelf beleggen.

Opmerkingen Zelfstandig bestuursorgaan (ZBO)

ZonMw

Binnen het ZonMw-programma Juiste Zorg Op de Juiste Plek (JZOJP) is er opgemerkt dat de focus tijdens de Covid-19 crisis –logischerwijs– minder lag op het uitvoeren van de JZOJP projectactiviteiten. Dit kwam o.a. door de richtlijnen vanuit de overheid, maar deels ook doordat de tijd en energie van de betrokken zorg- en ondersteuningsprofessionals opgeslokt werd door het verlenen van zorg en ondersteuning.

Daarnaast bleek burgerparticipatie gedurende de crisis lastig te realiseren gezien de kwetsbaarheid van de doelgroepen en de geldende overheidsmaatregelen. Dit was voor veel projecten een van de redenen om uitstel van de einddatum van het project aan te vragen. Hierbij viel het op dat er een duidelijk verschil te zien is tussen startende samenwerkingen en reeds langer samenwerkende initiatieven. Met name die eerste categorie heeft moeite om het project op gang te krijgen/houden.

Het ZonMw programma JZOJP verkent nog de mogelijkheden om professionals die na de zomer weer aan de slag willen met hun project te ondersteunen bij de herstart. Zoals beschreven in de media analyse beaamt het ZonMw programma dat er vooral gekeken moet worden naar het vasthouden en stimuleren van de positieve ontwikkelingen van de afgelopen periode. Hierbij wordt het als waardevol gezien om ook aandacht te blijven houden voor de initiatieven die nog de nodige stimulans behoeven.

Nederlandse Zorgautoriteit (Nza)

De Nza is van mening dat de belangrijkste elementen zijn vermeld in de media analyse, waarbij zij de opkomst van e-health applicaties nog meer benadrukt willen zien in de bronvermelding. Dit advies is meegenomen in de analyse en linkt naar een verzamelpagina van applicatie initiatieven.⁴⁰

⁴⁰ <https://www.icthealth.nl/nieuws/overzicht-digitale-toepassingen-in-zorg-live/>

Belangrijkste punten van informatie

- In veel media-artikelen wordt er nadrukkelijk op gewezen dat het wenselijk is dat specialisten, huisartsen en andere zorgverleners niet moeten terugvallen in de aanpak vóór COVID-19. Veel slimme zorg is geïmplementeerd en bruikbaar gebleken, het moet nu nog concreter vertaald worden in praktische standaardisaties, zoals bijvoorbeeld een triagedocument dat tevens afspraken op digitale wijze mogelijk maakt.
- In de media wordt ook opgeroepen om extra aandacht te geven aan preventie en een gezonde leefstijl. Nu zijn mensen bereid om (in eigenbelang) te investeren in een gezonder levenspatroon. Denk daarbij wel aan hulpmiddelen, coaches en tool kits om mensen hierin te begeleiden.
- Indicaties en signalen in de media zijn bruikbare voorlopers en te benutten bij het anticiperen op een volgende COVID-19 uitbraak. Momenteel lijkt het alsof er een herhaling van stappen gaande is herkenbaar uit de eerste fase. Wat er nu in de media wordt gerapporteerd lijkt een voorbode op een tweede golf van besmettingen.
- Uit de berichten blijkt dat domein overstijgende samenwerking met een gezamenlijk doel en soepelere regelgeving te realiseren is. Hier ligt een kans om de zorgvraag op te vangen in de toekomst. Een gezamenlijk regionaal platform dat samenwerking en onderlinge uitwisseling van zorgverleners stimuleert zou de werkdruk binnen het zorgveld kunnen verlichten (voorbeeld: RegioPlus/NL Werkt) waarbij naar VWS wordt gekeken om hier een coördinerende en toezichthoudende rol in te vervullen.

Bijlage COVID-19 - JZOJP 12 maart 2020 tot 1 mei 2020

E-health ^{1, 2}

- Eerste stappen richting acute e-health oplossingen worden gezet door huisartsen en ziekenhuizen
- Gezamenlijke afspraken over verpleegkundige indicatiestelling tijdens coronacrisis
- Zorg op afstand behoefte groeit
- Database COVID-19 gerelateerde klachten opengesteld voor zorgprofessionals
- Gebruik van big data in aanpak behandeling COVID-19 patiënten
- SET noodregeling voor digitale toepassingen vanuit VWS³
- E-health groeit, veel meer gebruik van apps, zorg op afstand en netwerken door huisartsen, ziekenhuizen en zorgverleners^{1, 2}
- Financiële COVID-19 steun beschikbaar voor zorgverleners/verzekeraars/investering in e-health^{2, 4}
- Zorgverleners gekoppeld aan zorgorganisaties via online tool⁵
- Opkomst COVID-19 app voor ziekenhuizen (Luscii)¹
- Apps t.b.v. de continuïteit van zorg¹
- Lancering beddencheck app⁶
- Leidse doseringsapp voor COVID-19-medicatie haalt internationale pers¹
- Start realtime Covid-Dashboard⁷

- Veel zorgaanbieders voeren consult via beeldbellen
- LUMC verzamelt data via app COVID Radar
- Videotriage op HAP bewijst meerwaarde⁸
- Robot wordt ingezet bij sociale ondersteuning kwetsbare personen
- Digitale zorg wordt breder toegepast in de GGZ zorg, inclusief beeldbelgroepen
- Digitaal evenement (appathon) ter beoordeling COVID-19 app
- COVID-19 portaal helpt ziekenhuizen bij uitwisseling gegevens COVID-19-patiënten
- De Dementelcoach-biedt mantelzorgers zorg op afstand bij afwezigheid van dagbesteding⁹
- Volle media aandacht voor COVID-19 app VWS
- Stoplicht-app versnelt doorstroom van ziekenhuis naar thuiszorg¹⁰
- Digitale ontwikkeling en kansen door crisis sneller zichtbaar
- UMC Utrecht zet slimme monitoring in voor COVID-19-patiënten
- COVID-19-triage moet ontslagen IC-patiënt juiste herstellzorg bieden¹¹
- Online GGZ therapie effectief en mogelijk in behandeltraject¹²
- Herstart COVID-19 app na uitkomsten appathon
- EU apps/ toolbox EU commissie

1 <https://www.icthealth.nl/nieuws/overzicht-digitale-toepassingen-in-zorg-live/>

2 <https://www.healthvalley.nl/actueel/uitgelicht/blog-dorine-pluimers>

3 <https://www.icthealth.nl/nieuws/noodregeling-set-maakt-geld-vrij-voor-digitale-toepassingen/>

4 <https://www.skipt.nl/nieuws/verpleegkundigen-zorgen-over-personeelstekort-door-coronavirus/>

5 <https://www.medicalfacts.nl/2020/03/26/zorgcompetentiebank-nl-koppelt-zorgverleners-aan-zorgorganisaties/>

6 https://www.linkedin.com/posts/marlesschijven_covidehi19-verpleegkundige-arts-activity-6649368544100384768-KIMW/

7 <https://www.gruux.com/realtime-covid-dashboard-helpt-mee-crisis-te-beheersen/>

8 <https://www.icthealth.nl/nieuws/videotriage-op-hap-bewijst-meerwaarde/>

9 https://www.zorgvisie.nl/maak-mantelzorgers-niet-het-afvoerputje-van-de-coronacrisis/?utm_medium=email&utm_source=20200331+zorgvisie+nieuwsbrief+-dagelijks&utm_campaign=NB_Zorgvisie

10 <https://www.emerce.nl/nieuws/stoplichtapp-versnelt-doorstroom-ziekenhuis-thuiszorg>

11 <https://www.skipt.nl/nieuws/corona-triage-moet-ontslagen-ic-patient-juiste-herstellzorg-bieden/>

12 <https://www.nationalezorggids.nl/ggz/nieuws/53774-online-therapie-even-effectief-als-traditionele-therapie.html>

Regie zorgprofessional

- Ziekenhuizen melden een tekort aan personeel, IC-bedden en testen^{13, 14, 15}
- Code rood in ziekenhuizen N-Brabant^{14, 15, 16}
- Geneesmiddelenbranche meld een dreigend tekort aan geneesmiddelen i.v.m. WGP¹⁷
- Verpleging/huisartsen uiten zorgen m.b.t. beschermingsmateriaal (PBM)^{18, 19}
- Geconcentreerde zorg en regionale samenwerking bij huisartsen en ziekenhuizen²⁰
- Groot aanbod vrijwillige zorgverleners, verdeling wordt gecoördineerd via VWS/RegioPlus²¹
- Zelfstandige klinieken leveren middelen en zorgverleners aan ziekenhuizen²¹
- Regionale verdeling van beschermingsmiddelen²²
- Samenwerking huisartsen²⁰ (centralisaties van poli's)²⁰
- DG COVID-19 aangesteld bij VWS (intern)
- Zorgorganisaties werken regionaal samen bij opvang COVID-19 patiënten
- NZa draagt bij aan oplossen van knelpunten in Langdurige Zorg
- Financiële steun van zorgverzekeraars aan zorgaanbieders met maandelijkse continuïteitsbijdrage²³
- NZa coördineert opstarten reguliere zorg binnen en buiten ziekenhuis²⁴
- ZN komt met voorschot voor ziekenhuizen (continuïteitsbijdrage)²⁵
- Zorginstellingen regio Rijnmond stroomlijnt COVID-19-revalidatie d.m.v. gezamenlijk triageprotocol

13 <https://www.skipr.nl/nieuws/nice-aantal-coronapatienten-op-ic-nadert-duizend/>

14 <https://www.skipr.nl/nieuws/verpleegkundigen-zorgen-over-personeelstekort-door-coronavirus/>

15 <https://www.skipr.nl/nieuws/161016/>

16 <https://www.skipr.nl/nieuws/code-rood-in-breda-rotterdam-bereidt-zich-voor/>

17 <https://www.skipr.nl/nieuws/geneesmiddelenbranche-vraagt-bruins-uitstel-van-wgp-besparingen/>

18 <https://www.skipr.nl/nieuws/nijpend-tekort-aan-beschermingsmateriaal-bij-huisartsen/>

19 <https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/2027673/>

20 <https://www.skipr.nl/nieuws/militaire-planners-helpen-met-verplaatsen-coronapatienten/>

21 <https://www.medicalfacts.nl/2020/04/08/zorgcompetentiebank-nl-koppelt-zorgverleners-aan-zorgorganisaties/>

22 <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/04/11/zorgpartijen-akkoord-met-nieuw-verdeelmodel-beschermingsmiddelen>

23 <https://www.zorgvoornoveren.nl/actueel/nieuws/2020/06/16/hoer-covid-19-invoed-heeft-op-de-zorginkoop-van-menzis>

24 <https://www.duic.nl/algemeen/gezamenlijke-oproep-huisartsen-en-ziekenhuizen-utrechtblijf-niet-weg/>

25 <https://www.detoren.net/detoren/nieuws/twenterand/twente-maakt-zich-gezamenlijk-hard-voor-zorgcontinuïteit-en-financiering>

Samenwerking ^{26,27}

- Persconferentie en maatregelen van de overheid
- Annuleringen van grote bijeenkomsten door FMS
- Defensie springt bij in coördinatie verplaatsen COVID-19-patiënten²⁶
- COVID-19-centrum in hotelketens: ziekenhuizen, huisartsen en bedrijven werken samen aan oplossing capaciteitsprobleem²⁷
- 20.000 ex-zorgmedewerkers springen bij vanwege de crisis^{28, 29}
- OLVG bouwt COVID-19-unit met CT-scan
- Gezamenlijke inkoop hulpmiddelen (VWS, V&VN, GGHD/GHOR, ROAZ)³⁰
- Uitstel of versoepeling regelgeving ivm COVID-19 (bijv Wgp, MSZ declaratie)^{31, 32}
- Steun van minister voor inzicht HAP (LSP)
- EU aanbesteding beschermingsmateriaal
- Data sharing COVID-19 (WHO)Duitsland springt bij in opvang Nederlandse COVID-19-patiënten op IC³³
- Maatregelen voor budgethouders in de langdurige zorg vanwege COVID-19-virus
- Regels PGB budget zijn versoepeld
- Subsidie creatieve COVID-19 oplossingen ZonMw³⁴
- EU-privacytoezichthouder pleit voor Europese traceer-app tegen COVID-19
- Meer ruimte voor huisartsen oprichten cliëntenraad ism LHV, VWS³⁵
- Nieuwe inzichten door COVID-19, vragen over hervormen stelsel ³⁶
- Corona units krijgen eigen bekostiging (ism NZa, ZN en ActiZ) / experimentprestatie en compensatieregeling³⁷
- verpleeghuizen krijgen bezoekenunits – burgerinitiatief
- versoepeling bezoekregeling gezonde ouderen³⁸
- NZa wil kwaliteitsafspraken met verzekeraars over zorg in de regio
- Nza meldt opstart reguliere zorg³⁹
- NL Werkt Door brengt vraag en aanbod op arbeidsmarkt samen

26 <https://www.skipr.nl/nieuws/militaire-planners-helpen-met-verplaatsen-coronapatienten/>

27 <https://www.skipr.nl/nieuws/hotelketens-richten-kamers-in-voor-coronapatienten/>

28 <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/zorg/werken-in-de-zorg>

29 <https://www.dvhn.nl/binnenland/20.000-ex-zorgmedewerkers-springen-bij-in-coronacrisis-25501824.html>

30 <https://www.vervn.nl/nieuws/gezamenlijke-inkoop-beschermende-hulpmiddelen-van-start/>

31 <https://www.nza.nl/actueel/nieuws/2020/03/13/nza-past-regelgeving-aan-vanwege-coronavirus>

32 <https://www.skipr.nl/nieuws/geneesmiddelenbranche-vraagt-bruins-uitstel-van-wgp-besparingen/>

33 <https://www.skipr.nl/nieuws/nice-aantal-coronapatienten-op-ic-nadert-duizend/>

34 <https://www.zonmw.nl/nl/actueel/nieuws/detail/item/eerste-resultaten-van-creatieve-ideeen-aanpak-coronavirus/>

35 <https://www.skipr.nl/nieuws/nijpend-tekort-aan-beschermingsmateriaal-bij-huisartsen/>

36 <https://www.trouw.nl/opinie/dit-is-de-tijd-om-de-zorg-grondig-te-hervormen-bd502fb4/>

37 <https://www.nza.nl/actueel/nieuws/2020/04/21/nza-werkt-mee-aan-bekostiging-tijdelijke-corona-units>

38 <https://www.skipr.nl/nieuws/steeds-meer-verpleeghuizen-weren-bezoekers/>

39 <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/04/14/uitstellen-niet-coronazorg-is-niet-meer-verantwoord-a3996768>

Preventie

- Zorgmedewerkers krijgen hulp kinderopvang
- Opmars burgerinitiatieven
- Creatieve oplossingen moeten eenzaamheid ouderen verminderen⁴⁰
- 200.000 mondkapjes Huawei in Nederland aangekomen
- Burgerinitiatieven om tekorten persoonlijk beschermingsmateriaal (PBM) en testen op te vangen^{41, 42}
- Speciale COVID-19-kliniek voor herstellende patiënten in Delfzijl bij revalidatiecentrum
- Urgentielijst helpt ziekenhuizen met gefaseerde opstart reguliere zorg⁴³
- GGD'en beginnen met testen zorgmedewerkers
- Slachtofferhulp gaat familie IC-patiënten bijstaan Loket gezond leven en voedingsadviezen tijdens COVID-19⁴⁴
- Lessons learned, sneller opschalen en behoefte aan het landelijke coördinatie
- Nationale Naai Actie voor Belgische mondkapjes
- Vrijwilligers beeldwandelen voor kwetsbare ouderen⁴⁰
- Dieet van invloed op weerstand ouderen^{40, 44}
- Tekort aan PBM voor de ggz, gehandicaptenzorg, revalidatiecentra, ouderen- en thuiszorg^{45, 41, 42}
- Nederlandse productie PBM⁴⁶
- COVID-19 duikt op in nertsenfokkerijen

40 <https://www.skivr.nl/nieuws/steeds-meer-verpleeghuizen-weren-bezoekers/>

41 <https://www.skivr.nl/nieuws/verpleegkundigen-zorgen-over-personeelstekort-door-coronavirus/>

42 <https://www.skivr.nl/nieuws/161016/>

43 <https://www.duic.nl/algemeen/gezamenlijke-oproep-huisartsen-en-ziekenhuizen-utrechtblijf-niet-weg/>

44 <https://www.rtlnieuws.nl/editie/artikel/5173719/afvallen-om-corona-te-voorkomen-gezond-leven-een-must>

45 <https://www.skivr.nl/nieuws/tutte-risicos-coronavirus-beperken-voor-kwetsbare-groepen-nu-absolute-prioriteit/>

46 <https://www.venvn.nl/nieuws/gezamenlijke-inkoop-beschermende-hulpmiddelen-van-start/>

Zorg voor Kwetsbare Personen ^{46, 40}

- Rode Kruis coördineert vrijwillige hulpverlening
- Financiële COVID-19-steun voor verpleeg- en verzorgingshuizen en instellingen voor gehandicaptenzorg (NZa, VWS en zorgkantoren)⁴⁷
- Een tegen eenzaamheid-initiatieven

47 <https://www.zorgvoornoveren.nl/actueel/nieuws/2020/06/16/hoer-covid-19-invloed-heeft-op-de-zorginkoop-van-menzis>

**De Juiste
Zorg op de
Juiste Plek**
Doen we samen!

Contactgegevens

- www.dejuistezorgopdejuisteplek.nl
- info@dejuistezorgopdejuisteplek.nl
- [@DeJuisteZorgopdeJuistePlek](https://www.linkedin.com/company/DeJuisteZorgopdeJuistePlek)